4

DISPUTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE APOPLEXIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

THOMAS RUDDIMANNUS-STEUART,

SCOTO-BRITANNUS.

Ex aliorum copia inopiam meam ſublevavi, et quod ingenio defuit, diligentiâ ſaltem ac ſedulitate id compenſare ſum adnixus.

RUDDIMAN.

Prid. Id. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVII.

Viro graviſſimo

DAVIDI STEUART-MONCREIFFE,

A Moredun, Armigero,

Morum comitate, vitae integritate, et animi virtute

Spectato,

Haſce, quales quales ſint, ſtudiorum primitias

Sacras eſſe voluit

THOMAS RUDDIMANNUS-STEUART.

Dr Andrew Duncan

from his friend & humble Serv

the Author

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

APOPLEXIA.

IN apoplexia, ‘ motus voluntarii fere omnes, ‘ cum ſopore plus minus profundo, ſuperſtite ‘ motu vitali *, imminuuntur.’

SYMPTOMATUM HISTORIA.

Acceſſio ſic ſe habet. Ante omnia, ſigna quaedam in vultu et capite, circaque hoc, apparent: Cujuſmodi, vultus turgor, color florens, a-

A tro-rubens,

* Cull. Gen. Morb. G. XL.

tro rubens, cum hic auctus, tum alibi, calor *; humidi oculi, prominentes, intumentes, caligantes; capitis quaſi vertigo, ejuſdem, et praecipue occipitis, dolor premens, gravans, aurium ſuſurrus, tinnitus, ſunt †. Haec, aut eorum pleraque, aliquando ante acceſſionem incidunt, ſaepe hujus, jam ingruentis, pars ſunt. Quibus aequalia fere ſunt

Ad ſenſum attinentia. Itaque, ante acceſſionem, ſatque diu nonnunquam; ſed rarius, hanc multo ſaepius ac conſuetius comitans, non ſolum univerſo corpori communior, ſtupor, ſeu ſenſibilitatis defectus, ſed propriorum quoque ſenſuum ſentiendi vis imminuta, incidit.

Nec cogitationis affectio non eundem tenorem ſervat. Stupiditas aut delirium aut ſopor, modo paulatim, diutiuſque ante manifeſtam et juſtam acceſſionem, multo ſaepius repente magis, incidunt. Quorum ſtupiditas, ‘ cum ſopore plus ‘ minus profundo,’ ab apoplexia inſeparabilia, et neceſſaria ſunt. Saepe ſopori incubus, quandoque, ſed rarius multo, ante acceſſionem, ſuperadditus, obvenit. Quem minus ſtupiditas, eum

ſaepe

* Sauv. de apoplex. C. vi. O. v. G. xxxi.

† Hoffman. Med. nat. ſyſt. tom. II. p. 241. § 7. de Haemorrh. Cereb.

ſaepe delirium ita, exercet, ut aut falſa pro veris habeat, aut de veris falſo ratiocinetur. Quod, ſi quando cum febre conjungitur, quia tamen ſaepius ſine hac eſt, non ab ea pendere credendum eſt.

Haec fere, quo tempore dictum eſt, incidunt. Quae, praecedente et ingraveſcente acceſſione, pejora, graviora, magiſque formidanda, fiunt. Rerum externarum ſenſus magna ex parte deletur; qui tamen aliquando quibuſdam partibus, eſt ubi toto altero latere non, aut minus, imminuitur. Idem raro, nec unquam fere, niſi morte imminente, ita extinguitur, ut non admotis ſtimulis validioribus ſentiat, immo excitetur adflictus. Ex propriis ſenſibus alii magis magiſque, creſcente malo, hebetantur, alii delentur, ut, in hoc exquiſito, amplius moleſtiae nihil percipiatur.

Æque ac ſenſus, aeque ac animi facultates, motus aut deficiunt aut abnormes fiunt. Primumque torpor, ſive imminuta irritabilitas, cum ſtupore jam relato conjunctus, morbi futuri plerumque nuncius eſt. Is paulatim ad motuum voluntariorum extinctionem ita aſſurgit, ut plerumque, ante juſtam apoplexiae acceſſionem, alicubi corporis paralyſis juſta, ſemperque fere cum imminuta ſimul ſentiendi facultate, incidat. Utque in catalepſi

talepſi muſculi aut contracti ante ſunt, aut, ſublato membro, contrahuntur, contractique permanent; nam quocunque in habitu membrum aliquod collocaris, in eo immobile permanet, ita in apoplexia et paralyſi iidem reſolvuntur *.

Motuum abnormitas in hoc conſiſtit, quod, dum alii ſic, ut modo dictum eſt, imminuuntur, alii nimii ſunt. Quod maxime in non voluntariis, et, ex his maxime, in genere vaſculoſo, fit. Nam, licet, magnitudinem adepta acceſſione, imminui ſoleant, tamen et initio, et aliquando hoc ipſo tempore, cordis et arteriarum actiones ſaepe adaugentur: Quin etiam in ſummo gravis morbi impetu pulſus pleni magnique, et, inſtante morte, ſi non validi, frequentes ſunt †. Quae nimia actio, prae caeteris, in quibuſdam corporis partibus apparet; id quod ſymptomata vultus, primum memorata, nempe hic turgens ſanguine cervixque, oculi rubri humidique, et alibi alia, indicant. Nec eadem aucta actio non, decedente morbo, etiam evidentior, ſaepe ad vim febrilem accreſcit. Hinc febrilis quoque ſolutio, urinae ſedimento, ſudore et aliis excretionibus reductis, deſinen-

* Cull. Prael. de Apoplex. † Idem in Hydrocephalo peremptis Whyttius vidit. Oper. omnia in quart. p. 733.—742.

deſinentem apoplexiam comitatur. Quo febrili impetu ne initium quidem morbi ſemper vacat.

Abnormitas quoque ordine interdum cernitur, eſtque ubi alterum latus univerſum, altero paralyſi laborante, convulſionibus prehenditur; alias partium muſculi convelluntur; Hinc ſuperiorum et inferiorum extremorum convulſiones variique tremores, maxime inter dormiendum, item vomitus, oboriuntur.

Secretiones quoque non immunes mali ſunt. Quae ordine quoque ita perturbantur, ut aut nimiae ſint, quod ſpuma circa os et fauces collecta et ſudoris guttae oſtendunt, aut imminuantur; quod vitrea corneae oculi ſpecies, in multis apoplecticis, extrema vaſa non rite impleta oſtendens, argumento eſt. Eodem pertinet quandoque pallor animadverſus.

Nec ſpiritui inſerviens poteſtas illis aut validior aut ordinatior eſt. Quae, vigente maxime acceſſione, cum ſtertore horrendo peragitur, ante etiam et poſt ita tarda, ut intervallis, qualia in ſomno eſſe ſolent, inter ſe longis et cum labore ducatur.

Haec ita fere ſe circa ſtatum acceſſionis habent; jamque, quae rerum facies, decedente vel inclinata hac, ſit, deinceps videamus.

Eaedem,

Eaedem, decedente acceſſione, quae, accedente, ſentiendi negotii affectiones ſubeunt, ſed inverſo ordine, ut quae primae ante, eae nunc poſtremae, contraque, deprehendantur. Interque convaleſcendum, paulatim decedunt, donec omnino deſinant; ſed ita, ut quaedam, quales capitis quaſi vertigo, frigoris ſenſus, formicatio, et ſimilia ſunt; aliquandiu tamen, ſaltem in nonnullis, permaneant.

Idem mentis affectionum ordo hoc tempore eſt, a ſummo morbo ad ſalutem tantum reductam, quantum reduci-ſolet, recedentium. Diu tamen ſtupiditas apoplexiam paſſum notare ſaepe perſtat; permanetque diu poſt acceſſionem ſaepe ingenii et memoriae vitium: Quod, in ſomnumque proclivitas, hebetudo, item puſillanimitas, haud raro homini coaeva evadunt.

Soluta acceſſione, variis in corporis partibus motus impatientia, ſcilicet, paralyſis, iis potiſſimum locis, ubi morbi tempore maxime fuerat, plus minuſve ſaepe remanet; ſemperque, ut ſtupor, ita torpor eum, qui ſemel apoplexia implicitus ſit, exercet.

In cadaveribus conſpecta.

In Lieutaudio, et a quibus ille obſervationes retulit, praeque caeteris, apud magnum Morgagnium,

nium, ad duplicem cerebri ſtatum, compreſſionem et corporis cerebri membranarumque ejus vitium, tota haec affectio morboſa redigi poteſt. In quibus dijudicandis, cavendum ab errore, quo inciſorum, vix ipſo magno Morgagnio excepto, plerique ſunt abrepti, ne id pro cauſa, quod effectus ſit, et contra, apprehendas, et ſic fallaris magis judicio animi tui, quam ſi magno inciſionum ad verum detegendum lumine eſſes privatus.

Quae comprimunt, ſunt et firma et humores. Illa partim externa, partim aliena: Cujuſmodi ſunt, in cerebrum, aut ejus membranas extrinſecus vi adacta, inſtrumenta vulnifica. Et, licet non a corpore, ab hoc loco tamen, aliena ſunt cranii fragmina, forte intropreſſa, ipſumve hoc intus quacunque prominens, ſcilicet, varie, exoſtoſium, nodorum aut tophorum, quae dicuntur, forma excreſcens.

Eodem pertinent mollium quoque partium ſimiles proceſſus, ut vaſorum membranarumve, praecipue ubi falcem efformant, in naturam oſſeam verſorum. Nec concreta quaedam, potiſſimum in glandula pineali, item milii ſeminibus conſimilia corpora, tumoreſque quaſi ſcirrhoſi,

quae

quae intra cranium ſaepe deprehenduntur, indidem abludunt.

Humores qui comprimunt, aut intra vaſa, aut his effuſi, aut alieni, id faciunt. Intra vaſa, ſive arterias ſive venas, ſanguinem congeſtum noxae fuiſſe, hoc poſt mortem illae turgidae documento ſunt. Quae tamen aëre ſolo quandoque intumuiſſe reperiuntur. Lymphane, quae e cerebri inciſi foraminibus copioſe ſaepe diffluit, ſuis vaſis contenta diſtendenſque comprimat, aeque ac, qualia eam vaſa ferant, incertum eſt. Denique, hydatidibus, quae toties intra cranium offenduntur, concluſus, quamvis praeter naturam humor, his cauſis comprimentibus jure annumeratur.

Effuſi vaſis humores comprimentes ſunt aut ſanguis integer, aut ſerum, aut ſeroſitas. Quae omnia humoris genera omnibus in cranii cavis naturalibus, et aliquando praeter naturam natis, reperiuntur. Quod autem ad ea attinet; colore, tenuitate aut ſpiſſitudine, item odore et ſapore, adeo, cum in hoc, tum in aliis corporis cavis magis minuſve ſtagnantia, variant, ut ſanguinis partes, an prorſus diverſi humores ſint, difficile ſaepe dictu ſit. Aliquando nihil, aliquando tantillum humoris, ut id, ad comprimendum, vix quic-

quicquam potuiſſe videatur, effunditur. Alieni humores, ad hunc locum attinentes, ſunt aut ſanguinis partes, fermentatione, maxime putrida, corruptae, et in diverſam naturam mutatae, aut ipſius cerebri corpus liquefactum, aut a calore et ſtagnatione natus, qualis pus eſt; quod, in cerebro partes maximi uſus et dignitatis comprimens, ſaepenumero reperitur. Aër quoque piam matrem, veſicae inſtar, diſtendens hic repertus eſt; ſed an, ut apoplexia ab ea compreſſione quoque ſit, incertum.

Corpus ipſius cerebri varie vitiatur. Quod vitium inferunt aut inſtrumenta vulnifica, mechanica vi agentia, aut acria, partes varie rodentia, aut ipſi humores naturales, vaſa propria rumpentes, aut denique effuſi corruptique, firmorum texturam et compagem diſſolventes. Quorum effectus ad continui, ut aiunt, ſolutionem omnis redit.

Supra expoſitis adjiciendum videtur, alia capitis mala ab his intus vitiis, et non ſemper apoplexiam, exoriri; contraque, hanc ſine iſtis omnino, et ſine quavis cerebri offenſa manifeſtiore, haud raro incidiſſe. Cumque, quantum ea ſive in hoc ſive in quovis alio, quem interna vitia comitentur, morbo pro cauſa valeant, inquiritur,

non ſolum poſt mortem et ante hanc differre, ſed morbi initio et fine ſtatus internus prorſus diſcrepare, recordandus eſt.

NOSOLOGIA.

Claſſis, cujus hic morbus genus eſt, ſecunda Culleniana, ſeu Neuroſium, eſt. Quae, a prima diſtinguitur, quod ſine Pyrexia neceſſaria eſt, a quarta, quod morbo locali neceſſario caret. Licet enim poteſtas nervoſa ea ſit, quae univerſas corporis ſimul et animi actiones, ſive animales, ſive vitales, ſive naturales, contineat, et ſine qua nulla actio diu aut bene eſſe poſſit; eoque omnes morbi pro nervoſis ſeu neuroſibus haberi poſſe videantur; tamen pendentium ab illa actionum, harumque affectionum, eae differentiae ſunt, quae talem claſſicam morborum diviſionem recipiunt. Itaque, ut in prima claſſe poteſtas nervoſa, et ſaepe plurimum quidem, afficitur; ſic haec affectio tamen, quia actiones vitales conſpicue tangit, hoc nomine claſſem praebet, cujus omnibus generibus communia ſunt, horror, poſtque eum, pulſus frequens, calor major, et vires artuum immi-

immінutae*. Rurſus, quamvis nullus ſenſus, motus nullus, non ab eadem poteſtate nervoſa pendeat, et, hac deleta, deleatur neceſſe ſit; quia, tamen, unicuique ſenſui et motui proprium organum neceſſarium eſt, ſine quo, quamvis integra poteſtate nervoſa, actio ejus, ſive ſenſus ſive motus ſit, peragi non poteſt; ideo hujuſmodi organorum affectiones materiam claſſi praebent, cujus omnibus in generibus nulla corpori toti, aut magnae hujus parti, communis affectio eſt, parſque ſola laborat. Neuroſium igitur ab his duabus claſſibus diſtinguitur, quod in ſenſibus, animi facultatibus et motibus, ſeu in actionibus animalibus, ex toto omnia illius genera, et non in vitalibus, ſaltem multum, aut neceſſario, conſiſtunt, quodque non parte qualibet continetur, ſed, correpta nervorum communi origine, ad totum corpus plus minuſve attinet, hujuſve praecipuas et primi momenti actiones tangit affectio communis. Quae ipſa eaſdem a tertia claſſe, nempe Cachexiarum, ſic praeſens, et malus totius corporis, aut hujus magnae partis, habitus, aut abſens, aut caſu, nec neceſſario, praeſens, diſcriminat. Praeterque hoc, ut a corporis omnium

* Cull. Gen. Morb. C. ii. O. iii. § iii G. liv.—lx.

nium actionum diviſione, jam memorata, hic quoque diſcrimen petatur, neuroſes praecipue et funditus in animalium actionum, in naturalium minus; cachexias, e contrario, in harum maxime, minime in illarum, affectione, conſiſtere ita commune eſt, ut ordinis cujuſdam genera quaedam † excipienda ſint; quae, dum actiones naturales perturbatas exhibent, funditus tamen genus nervoſum laborare; et, licet extra cerebrum ſedes morborum ſint, has cum eo magna affinitate conjungi, exceptis etiam paucis, ſignificant.

Sic conſtituta claſſis in quatuor ordines, Comatum, Adynamiarum, Spaſmorum, et Veſaniarum, porro diducitur. Quorum ex definitionibus explicatio petatur. Eorundem primi duo ordines motum imminutum, comata voluntarium, adynamiae involuntarium, ſignificant, et ſic motus organorum generibus diſtinguendi ſunt; et hac porro nota, quod illorum genera duo, 'cum ſopore ſive ſenſuum feriatione,' conjunguntur, cum in his neque ſenſus, neque cerebri ſtatus reſpiciantur. Tertius quoque ordo motus ſtatum ſpectat, qui non imminutus, nec auctus aequaliter, ſed abnormis eſſe dicitur. Sed haec

† Cull. Gen. Morb. C. ii. O. iii. § iii. G. liv.—lx.

haec nota, ex motus abnormitate petita, ob hoc ipſum, quod neque in imminuto, neque in aucto aequaliter motu, affectionem poſitam denotat, nimis laxa, vaga nimis eſt; ſiquidem, quod ad noſologiam attinet, non certum affectionis genus, quod pluribus morbis commune eſſe clare et liquido intelligas, et deducere in uſum poſſis, ſignificat, ſed indefinitum corporis ſtatum, in aliis caſibus forſitan revera alium, cum pluribus communis et idem videatur, proponit: Eoque, quod ad pathologiam ſpectat, non naturalem ordinem ſtatuit, neque incerta vocis *abnormis* ſignificatio ſola, ſed et partium, quae laborant, diverſitas, eoſdem morbos non in unum conjungi, ſuſpicionem facit. Sic ratione rei habita, quis motuum voluntariorum et non voluntariorum, actionumque animalium, vitalium, et naturalium, affectiones eodem in loco habendas, dixerit? Diarrhoea et tetanus, quantum immane diſcrepant? Et nonne epilepſia, cujus ſedes cerebrum eſt, et praecipuum ſignum ſopor, quae tota ſua natura apoplexiam refert, cum iis tantum differentiis, quae ejuſdem generis utramque ſpeciem conſtituere videantur, multo cum hac, quam cum tertii ordinis generibus, quae omnia fere a ſimili cerebri affectione aliena ſunt, conjunctior eſt ducenda?

da? Atque etiam in tertia ejuſdem ordinis tertii ſectione, quantum a reliquis generibus non hyſteria diſtat? Quae, ut et aſthma, quod ſecundae ſectionis eſt, licet non, ut apoplexia, paralyſis, et epilepſia, in cerebro ſedeant; tamen adeo alte generi nervoſo adhaerent, adeo certo cerebrum adficiunt, et, conſuetudine confirmata, adeo idem ei ſeminium inſerunt, ut illis ipſis ſimillima, morbis congeneribus ſatis diſſimilia, habenda ſint. Certe epilepſiae et aſthmatis ratio, res quaſdam, intimam apoplexiae naturam ſpectantes, commode illuſtrare poſtmodo reperietur.

Apoplexia, quod ad genus attinet, idem fere morbus, ac congener ejus paralyſis, eſt; a qua tantum differt, quod major eſſe ſolet. Semper enim aut ab apoplexia oritur, aut in eam deſinit paralyſis; et, licet partium muſculis plerumque contineatur, nexum tamen ejus cum cerebro, 'ſopor ſaepe' incidens oſtendit. Cumque ſopor praecipua hic affectio ſit, a quibuſdam aliis, cujuſmodi coma, carus, cataphora, lethargus, quidam aſphyxiae caſus, ecſtaſis, et typhomania * ſunt, niſi gradu non, vixve, differens; ideo has non in genera, ut aliis noſologis viſum eſt, ac ne in ſpecies

* Cull. Gen. Morb. G. XL.

ties quidem, noſter diduxit, ſed ut caſus, ad apoplexiam ceu genus referendos, habuit. Et certe genera non ſunt, cum ſymptomata, quibus conſtituantur, definiantur et ab aliis diſtinguantur, deſint, ipſaque variantis tantum ſymptomatis, nempe ſoporis, modi ſint, et ab apoplexia orti, aut in eam deſinentes, eundem ſtatum internum denotent. In hac re, ſolito ſuo more, Sauvageſius omnes noſologiae leges violavit; quod animadvertere, quia fuſiorem orationem, quam huic rei, tempori aut loco conveniret, requireret; ideo omittetur, jamque ad apoplexiae diagnoſin tranſeundum eſt.

DIAGNOSIS.

Cataphora, quae Sauvageſio, ‘ ſtatus ſomnolentus, facile excitabilis, ſine febre, delirio et oblivione,’ definitur; et carus, cujus apud eundem virum, ‘ ſopor profundus ſine ſtertore,’ definitio eſt; ſi pro diverſis morbis habenda ſunt, his definitionibus, cum apoplexiae comparatis, facile diſtinguentur. Quae tamen, cum ab hac aut oriantur, aut potius in eam deſinant, rectius pro

eadem,

eadem, gradu minore, habebuntur. Idemque de comate, quod pro genere habitum Vogelio definitur, ‘ Sopor, in quo aegri vellicati evigilant, ‘ et mox in ipſum relabuntur,’ dicendum eſt. Porro, quatenus lethargus idiopathicus morbus eſt, ſi ſit, quod perquam dubium et incertum eſt, (nam ſpecies ejus quas Sauvageſius expoſuit, aut febris, aut affectionis pneumonicae, aut phrenitidis, aut arthritidis, manifeſte ſymptomaticae ſunt, et duae tantum ex omnibus, ſexta et ſeptima, non hoc loco habendae videntur); eum, et his tantum tenus, ad affectum apoplecticum referendum judicamus. Typhomania autem, quae, ut apud eundem Noſologum videre eſt, prorſus et ſine exceptione, ſymptomatica eſt; ideo ab hac quaeſtione aliena eſt.

Catalepſis, quae ‘ ſtatus ſoporoſus, cum artuum ‘ flexilitate, et, ad quoſvis novos ſitus retinendos ‘ aptitudine,’ ab eodem illuſtri viro Sauvageſio definitur, longe ſaepiſſime, ut ex ejus ſpeciebus diſci poteſt, ſymptomaticus affectus eſt: Et ſic Noſologus Edinenſis, qui prima ſuae noſologiae editione, eum pro genere receptum ſuo comatum ordini adſcivit, in praeſente editione judicat, ut ex annotatione infra ſynonyma apoplexiae adpoſita cernere licet. Et, quatenus morbus eſt, qualis

morbus

morbus ſpaſmodico ecſtaticus apud Hoffmannum, et unus aut alter apud Sauvageſium caſus, eſſe videntur, modo relatis notis facile ab apoplexia dignoſcetur. Neque cum hac confundi poteſt ecſtaſis, ſi ea ‘ Status ſoporoſus a gravi pathemate ‘ ſubito ortus, aegrum in eodem ſitu, quo prehen-‘ ſus eſt, retinens, ſine aptitudine cataleptica,’ ut ab eodem viro definitur, eſſe reputetur. Ut hi igitur omnes caſus aut aliorum morborum ſymptomata ſunt, aut, ſive hujus varietates gradu minori differentes, ſive ab hoc diverſos, eſſe contendas, ſic, ut dictum eſt, ab eo diſtinguendi ſunt; ita idem ipſe morbus gradu ſummo,

Haemorrhagia cerebri Hoffmanniana eſt *. Quam ille, ſuo et illorum temporum more, ſtatu interno, et, dum vita ſupereſt, incerto ſic definit: ‘ Haemorrhagia cerebri eſt apoplexia ſanguinea, ‘ quae ab effuſione cruoris in cerebro ex ruptis ‘ ibi, citra violentiam, vaſculis, oritur, et ſubito ‘ functiones animales et vitales quoque peſſumdat ‘ atque extinguit.’ Hanc non morbi, ſed cauſae proximae definitionem, hac ſymptomatum externorum commemoratione confirmat: ‘ Qui,’ inquit, ‘ in eam haemorrhagiam incurrunt, in ter-

C ‘ ram

* Tom. II. p. 240.

'ram concidunt ſubito, omni mentis vi ac cogi-
'tatione, ſenſu quoque ac motu privantur omni,
'cuncta membra ſunt languida et flaccida, lingua
'obmuteſcit, palpebrae ſuſpenſae et os hians
'comparent, deglutitio ſublata, et alvus et veſica
'retinenda excrementa haud raro ſponte dimit-
'tunt. Atque haec omnia laeſam cerebri functi-
'onem et elangueſcendens inde muſculorum ro-
'bur produnt luculenter.' Qui ſymptomatum con-
curſus idem eſt, ſed major ac vehementior eo, quo morbus nobis definitus et deſcriptus eſt; ſcilicet, non ſopor, ſed omnis ſenſus, hic deletus eſt; et non voluntarii ſoli motus imminuuntur, ſed omnes extinguuntur. Denique, talis rerum ſtatus eſt, in qualem apoplexia, ſolito modo accidens, exitioque futura, extremo ſui tempore aſſurgit.

Ab epilepſia diſtinguenda apoplexia eſt, quod in hac motus voluntarii imminuuntur, in illa muſculi convelluntur. Sopor, qui utrique communis eſt, nullum diſcrimen praebet. Diſcrimini propoſito non addo apoplexiam acutum plerumque morbum, epilepſiam longum, eſſe; illam ſaepe intra tres acceſſiones occidere, hujus per longam ſaepe vitam acceſſiones redintegrari; quia omnia ex alterutrius vel utriuſque morbi, quem ab altero diſtinguis fine petita diſcrimina

ſera,

ſera, et uſui parum accommodata, ſunt; quanquam tamen haec res alioquin ad eorum naturam illuſtrandam detegendamque certe pertinet.

Et, quanquam lex in diagnoſticis eſt, ut ne gradu morbos diſtinguas, quia, ut logici aiunt, magnitudo non facit diſcrimen; tamen ab apoplexia paralyſis nulla alia nota dignoſcitur. Quid enim aliud eſt, in altero caſu, ‘ motus voluntarios fere omnes,’ in altero, ‘ nonnullos tantum imminui,’ idque in altero, ‘ cum ſopore plus minus profundo,’ in altero, ‘ ſaepe cum ſopore,’ fieri? Quae res, quod haud ſemel propoſitum eſt, ſcilicet, eundem funditus morbum utrumque eſſe, et gradu fere ſolo diſcrepare, confirmat. Apoplexia enim quaſi paralyſis acuta, et paralyſis apoplexia longa, habendae ſunt. Illam aut mors continuo, aut ſalutis intervallum, excipit; haec, quod ad muſculorum affectionem attinct, ſaepe ſine ejus ſolutione perſtat. Utriuſque vero initium, utriuſque finis, idem eſſe ſolet. Solumque verum hic diſcrimen eſt, quod ſtatus paralyticus in paralyſi ſine ſopore, non etiam in apoplexia perſtat.

DE

DE CAUSA PROXIMA.

Cauſa, apoplexiam continens, eſt generis nervoſi affectio. Quae rurſus non cujuſlibet partis eſt; nam neque medulla ſpinalis, neque nervi, proprius ſic dicti, ſeu corporis medullaris, proceſſu piae duraeque matris incluſi, ad omnia corporis ſubtiliter demiſſi, extra cranium productio, affectae origo et ſedes morbi ſunt. Sed corporis medullaris, cranio contenti, ſeu cerebri, latius ſic dicti, nempe cerebri et cerebelli, affectio eſt. Eadem porro, in ejuſdem cerebri incitatione, quodam tenus imminuta, conſiſtit. Quae incitationis imminutio, quanta ſit, majorne, ut veri tamen ſimile eſt, an minor quam ea, quae ſomnum cauſa continet, quia ignoratur; ideo eam talem eſſe, qualis ſolitis in ſecunda valetudine ſtimulis non tollatur, et ita fieri, ut his debitus incitationis modus non reſtituatur, addendum eſt. Qua nota ſopor apoplecticus a ſincero ſomno diſtinguendus eſt. Sed ne hoc quidem ſatis eſt ad exactam apoplectici ſtatus notionem. Quippe enim, ſi nihil, niſi incitatio imminuta, apoplexiae cauſa eſſet, tum, quicunque incitationis imminutae modus,

dus, quicunque hujus quaſi gradus, foret, quoniam hic aliquis inter vigentem, qualis ſana eſt, et prope extinctam, ut in mortis poſt quemvis morbum articulo, incitationem ſit neceſſe eſt; ideo, in aliqua curſus a ſanitate ad mortem parte, dummodo aliquis puriore debilitate, quod multis uſu venit, et quaeſtionis certe intereſt, moriatur, in aliquo, inquam, quaſi iſtius catenae annulo, apoplecticus incitationis imminutae gradus certe deprehenderetur. Quod quoniam non incidit, et multi, exhauſtis aetate aut aliter naturae viribus, ſupremo fato, ſine ullo ſoporis ejuſmodi ſigno, placida morte ſuccumbunt; igitur, in aliquo praeter incitationem imminutam ſtatu, apoplexiam continens cauſa non conſiſtere non poteſt. Status autem praeterea neceſſarius, ſeu conditio apoplexiae propria, et ab aliis affectibus in pura incitationis imminutione poſitis aliena, eſt incitationis inaequalitas. Id eſt, ſi, dum in ſummam toto cerebro imminuta incitatio eſt, in quibuſdam tamen partibus, exempli ergo, in iis cerebri partibus, iis corporis medullaris punctis, quorum vis nervoſa actionibus vitalibus ſuſtentandis neceſſaria eſt, minus, quam in reliquis, illis, ſcilicet, quorum vis actionibus animalibus potiſ-

ſimum

ſimum impenditur, imminuta eſt; id conditionem apoplexiae propriam facere credendum eſt.

Hactenus rem perducere licet, et hanc apoplexiae cauſam proximam ſtatuere. Verum enim vero eadem ei cum aliis quoque affectibus morboſis communis eſt, eoque, ſi tali de cauſis ſermone uti liceat, pro genere tantum cauſae habenda. Ex affectibus, quibuſcum apoplexiæ cauſa communis ſit, delirium eſt. Cujus duplex caſus eſt; alter, ubi ſanguis inſolito impetu et copia per cerebri vaſa mittitur; alter, in magna incitationis imminutione et generis nervoſi debilitate poſitus, uterque cum incitationis in diverſis cerebri partibus inaequalitate. Quorum ille ſanguinis detractione, hic tonicis ac ſtimulantibus, maximeque vini uſu, curatur. Paralyſin ab eadem, a qua apoplexiam, origine, dictum eſt. Ejuſque cum epilepſiae origo generice quoque communis eſt. Quae, ut delirium, duplex quoque eſt, a diverſis cauſis remotis orta, et diverſis tractanda remediis. Et, quatenus in inaequalitate incitationis apoplexia conſiſtit, ejus cauſa cum melancholia *, cum mania †, et cum ſomnio ‡, communis

* Cull. Gen. Morb. G. lxii. † Ibid. lxiii.
‡ Ibid. G. lxiv.

nis eſt; in quibus omnibus non aliquam incitationis inaequalitatem eſſe, pariterque animi facultates perturbari, rarum eſt.

Qui omnes morbi cum inter ſe aliquibus notis differant, ideo unamquamque eorum propriam ſibi, quam ſpecificam dixeris, cauſam habere, ſequitur. Quae, qualis ad amuſſim ſit, dici non poteſt. Nondum enim generis nervoſi leges ita innotuerunt, ut de propriis et abditis cauſis, quales ſpecificas vocant, diſſerere cuiquam fas ſit. Atque, ut poeta idemque ſummus ſapiens ait,

> Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Nec de ulla re, quam de hac, dici aptius poteſt, quod alter vates dixit,

> Felix, qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Sed, ut quaedam de ſtatus, quibus differunt, proprietatibus dicere coner;

Apoplexiae cauſa expoſita a delirii in hoc differt, quod haec ſine ſeminio, ſeu eo cerebri ſtatu, qui permanens reducere morbum periclitatur, quodque febris, tanquam cauſae remotae, ſeu principii Gaubiani, effectus pro tempore eſt, ſublatoque tumultu febrili, tollitur.

Eadem

Eadem ab epilepſiae cauſa diſſidet in hoc, quod, cum in hac motus voluntarii non tam imminuantur quam convellantur, cerebri ſtatus, hos, ut cauſa continens, non tam obrutus videtur; quodque ſopor, cum minus profundus ſit, eam cerebri conditionem, a qua pendet, minus laborare indicat. Uno verbo, tantum gradus differentiam hic videmus. Et, ſi qua porro, quod veriſimile eſt, ſubeſt, ea ignoto generis nervoſi ſtatui tribuenda eſt.

A paralyſeos, quae alioquin eadem ac apoplexia eſt, cauſa hujus cauſam diſterminat ea pars cerebri, cujus actio voluntarios motus ſuſtentat, eaque, cujus ab actione poteſtas animalis pendet, minus affecta. Hinc 'motuum voluntariorum nonnulli tantum' imminuuntur, et 'ſopor' non ſemper incidit. Cumque acceſſionibus apoplexiae ſaepe ſalus interponatur, perſtet vero paralyſis; ita ea res in hac, quam in illa, fixiorem cerebri affectionem denotat. Quae res internae affectionis proprietatem aliquam indicat.

Utque gradu et hac proprietate inter ſe apoplexia et paralyſis ſic differunt, ſic conveniunt; ita de caro, cataphora, comate, idem dicendum videtur; qui caſus, apoplexia, ſed gradu varie minor,

minor, eſſe judicandi, ſunt. Neque lethargi et ecſtaſis, quatenus aliorum morborum non ſymptomata ſunt, et ſunt tamen plerumque, alia ſane ratio eſt.

Catalepſis vero et affectus cerebri ſpaſmodico-ecſtaticus Hoffmannianus, non gradu ſolum, ſed naturae quadam proprietate, ab apoplexia differre videtur. Ejus cauſam proximam Hoffmannus in denegato liquidi tenuiſſimi in nervos, ad motus voluntarios ac ſenſus deſtinatos, influxu, qui e contrario, in nervos actibus vitalibus et automaticis inſervientes naturalis, quin ex parte impetuoſior, eſt, collocat. ‘ Dein ſi ergo,’ inquit, ‘ perpendamus, omnes totius corporis ſenſationes, omneſque functiones animales, in catalepticis penitus ceſſare, vero eſt ſimillimum, fluidi nervoſi influxum in eo potiſſimum loco intercipi debere, ex quo omnes nervorum noſtrorum fibrae principium ſuum ac primam originem trahunt. Hic locus audit ſenſorium commune, et ille eſt, in quo primariam quoque animae ſedem nos collocare oportet.’ Tum, ‘ quemadmodum igitur,’ inquit, ‘ dicto illo fluidi tenuiſſimi influxu recte et proportionata quantitate ſe habente, omnes ſenſationes et functiones animales vigent, debitoque peraguntur ordine, noſque tum

ſani vigilamus : Ita, ſi parcior fuerit ille influxus, dormire dicimur ; eoque plane intercepto, omni ſenſu ac motu voluntario deſtituimur. Omnis vero hujus influxus interceptio, vel fibrillarum nervearum paralyſi, vel ſpaſmodica conſtrictione, fit.' Denique, loco, ubi obſtructionis nervoſae opinionem refutaverat, relato, 'Enimvero,' ait, 'in catalepſi paralyſis fibrillarum nervearum ea non poteſt eſſe cauſa, quae remoretur fluidi ſubtiliſſimi introitum in nervos ; cum paroxyſmi per intervalla recurrant, et ſub iis facies ſit rubicunda, quae in morbis ejuſmodi, a cauſa paralytica inductis, quorſum mea ſententia ſoporoſi ſpectant affectus, longe aliter ſeſe habent. Ergo in catalepſi, fibrillarum nervearum, in ſua origine, antequam piam matrem penetrant, ſpaſmodica conſtrictio et cauſam denegati ſpirituum in nervos influxus ; et hinc reliquorum omnium verum et ampliſſimum juxta § vii. praebet fundamentum.' Haec Hoffmanni cauſae, hunc peculiarem et rarum morbum continentis, opinio eſt. Cui, humorem nervoſum in nervos, vel potius per hos, non penetrare, et inde motus voluntarios ac ſenſus pro tempore deleri, opinato, quidem aſſentimus ; at eum humorem talem eſſe, qualis fluat, id eſt, inelaſticum eſſe, aut tale corpus cerebri et

nervo-

nervorum commune, nempe medullare, eſſe, quale ſpaſmum capiat, quippe quod omni contrahendi ſe facultate carere recentior et certior anatome doceat, negamus.

Idem vir graviſſimus, de proxima apoplexiae, in loco relato, cauſa agens, ‘ Per effuſum,’ inquit, ‘ in cerebro cruorem non modo ſubtiliſſimi liquidi, quod motum, robur, et ſenſum praeſtat partibus, ſecretio et diſtributio per nervos impeditur, ſed et totus circularis ſanguinis per cerebrum motus turbatur et intercipitur ; ubi animales aeque ac vitales functiones elangueſcunt, et tandem penitus extinguuntur.’ Dein, paulo poſt, his verbis concludit ; ‘ atque haec omnia laeſam cerebri functionem et elangueſcens inde muſculorum robur produnt luculenter.’ Haec ille de haemorrhagia cerebri. Quam ab attonito morbo a ſeri in cerebro ſeceſſu diſtinguens, quem ‘ conſequi hemiplexia et paralyſis totius lateris, ac vita quidem ſervata, ſed admodum miſera,’ ei videtur ; ‘ haec,’ inquit, ‘ fit, quando quidem ſanguis nimia copia cum impetu congeritur ad caput, non tamen vaſa perrumpit, ſed, propter diuturnam tantum ſtagnationem, ſerum per poros ſecedit, ac deſcendens vel ad cerebri baſin, vel ad ſpinalis medullae alterutrum latus, eidemque

incumbens,

incumbens, liquidi ſubtilioris activi, tam ſecretionem, quam influxum in nervos, intercipit, eoque partes in latere alterutro ſenſu privat ac motu; ut praetereamus conſpicuam illam differentiam, quae affectus inter ſoporoſos et hunc, quem delineavimus, intercedit; dum illi ſenſim, non ſimul ac ſemel accedunt, neque ſenſus et motus abolitionem, ſed tantum ſub ſomnolentia obnubilationem junctam habent.' Effuſionem quidem in exitiali apoplexia, qualis ejus haemorrhagia cerebri eſt, cauſarum remotarum, de quibus poſtea, ratione adducti, agnoſcimus; ſed illius paralyſis, tanquam a diverſi humoris effuſione pendentis, explicationem rejicimus, contra cujuſvis humoris, ſive ſeri, ſive ſanguinis, effuſionem, pariter exitio fore, eoque neque apoplexiae non exitialis, neque paralyſis, cauſam eſſe poſſe contendimus. Aut, ſi quando poſt effuſionem aut ſalus redire aut vita ſupereſſe videtur, eam neque ſanguineam neque ſeroſam abundantiam, quarum neutra omnis abſorberi poteſt, et non abſorpta brevi interficiat neceſſe eſt, eſſe ſatis manifeſtum eſt. Parumque ſibi vir magnus conſtare videtur, dum in catalepſi affectioni generis nervoſae rem imputat, in ſua cerebri haemorrhagia, quam pro 'apoplexia forti' habet, ad generis ſanguiferi labem

bem prope ſolum decurrit. Atque, e contrario, utriuſque morbi, ut et paralyſeos, nec non omnium affectuum, quos pro apoplexiae gradibus quaſi minoribus habuimus, cauſa proxima in generis nervoſi vitio, ſive recta, ſive eventu illato, quaerenda eſt. Quare autem in apoplexia, ut ita dicam, juſta, ea pars cerebri, a cujus actione motus voluntarii et ſenſus pendent, potiſſimum, et ea, quae non voluntariis motibus ſervandis neceſſaria eſt, minus primum, dein, procedente morbo, praeſertim ubi hic gravior forte eſt, aut perniciei futurus, magis afficiantur; aut quare in catalepſi, dum eadem cerebri pars, quae in apoplexia laborat, ita laboret, ut peculiarem muſculorum affectionem, qua quiſque in eo habitu permanet, in quo forte poſitus opera aliena ſit; aut quare in exſtaſi ita afficiatur, ut omnia corporis ſtatum, quem morbus reliquerit, retineant; denique quare, poſt initium aut ante finem, pars cerebri, motibus voluntariis inſerviens, et non altera ſenſibus neceſſaria, in paralyſi; aut in affectibus ſoporoſis, quas ad apoplexiam attinere dictum eſt, contrarium potius accidat; dici certius non poteſt, quam quare, vigilante ſano homine, cerebri incitatio omnes has actiones pariter excitas ſervet, ſed, in ſomno, ad ſenſus et motus

tus

tus voluntarii organa minus, ad non voluntarii, magis dirigatur. An in omnibus his caſibus non voluntarii motus organa minus afficiuntur; quia, per perpetuae ſuae actionis conſuetudinem, actio cerebri, licet imminuta, ad eorum tamen actionem ſuſtentandam, ſufficiat? Rurſus an in paralyſi ſenſus minus laborant, quia vis cerebri, qua ſenſui proſpicitur, quam qua motus ſuſtentatur, major requiritur? Ad hoc reſponderi certius nequit, dicive amplius quicquam, quam, in adverſa, hujus generis id quod in ſecunda, valetudine fieri; ut, quemadmodum cerebri actio nunc augetur, nunc imminuitur, ita, praeſertim ſub debilitate, id inaequaliter, et alibi magis, alibi minus, fiat.

Ut dictorum ſummam ad pauca redigam; cauſa apoplexiam continens eſt cerebri incitatio ita imminuta, ut inaequaliter id fiat, id eſt, in iis cerebri punctis, quorum incitatio motibus voluntariis, ſenſibus et animi facultatibus potiſſimum neceſſaria eſt, magis imminuatur, minuſque in iis, quorum incitatio vitales actiones ſuſtentat; aut, ut hae, propter aſſiduam ſuam actionem, vi conſuetudinis, adfluxu minore ſuſtententur, praeterque eum ſtatum proprius quidam ignotus morbo dando neceſſarius ſit. Eademque cerebri affectio,

tio, ſed minor, carum, cataphoram, coma, et reliqua dicta mala, ut cauſa continet. Quae, haud paulo aliis ſcriptoribus rectius, Boerhaavius magnus, nobiſcum pro eodem affectionis genere, habuit.

Jamque cauſa proxima, qua licuit, abſoluta; ad cauſarum remotarum, ſeu principiorum rationem, deinceps tranſeundum eſt.

PRINCIPIA.

Principia, quae cerebri ſtatum, jam expoſitum, inferunt, tria communia ſunt; prima ea ſunt, quae in poteſtatem ſeu humorem nervoſum recta agunt: Altera ea ſunt, quae corpus medullare afficiunt, et ut poteſtatis nervoſae inſtrumentum mutant: Noviſſima in genus ſanguiferum, actioni cerebri ſuſtentandae neceſſarium, agunt. Quae tria igitur ad duo redeunt, ea quae recta, et ea quae eventu, in genus nervoſum agunt. Cumque neutra, ſine cerebri ſtatu peculiari, jam ante exiſtente, et, his ablatis, in morbum erumpere parato, agant; igitur pro poteſtatibus nocentibus utraque habenda ſunt.

POTE-

POTESTATES NOCENTES.

Poteſtates nocentes, quae recta in genus nervoſum agunt, licet maxime purum et idiopathicum apoplexiae exemplum edant, multo tamen minus alteris manifeſtae, pleroſque hactenus medicos fefellerunt. Pariter obſcurae ſunt ac ſomni ſani cauſae. Quae tamen gradu variare, et ad morbi modum, poſſunt, et ſic apoplexiam inferre. Reque vera incidere compertae ſunt. Ita ſi quis, hauſto liquore fermentato in apoplexiam, aliquot annos permanſuram, in ſalutem demum tranſituram, implicitus eſt; certe ejus cauſam compreſſionem totum id tempus permanentem fuiſſe, non dixeris. Nec fieri poteſt, quin poteſtas nocens in genus nervoſum recta, et mobilitate imminuenda, egerit; cujuſmodi poteſtates, incitationem imminuentes, ſeu collapſum facientes, dicendae ſunt.

Cumque ſomnus naturalis, ſine humore in cerebro cumulato, manifeſte incidat, et in cerebri incitatione imminuta haud dubie conſiſtat; ita idem ſtatus, ad morbi modum auctus, ſimiliter incidere credendus eſt. Hae poteſtates externae aut internae ſunt.

Ad

Ad externas pertinent, frigus, ſedando agens, (quod ſic agens, alia quoque ratione non nocet ſolum, ſed et exitio ſaepe eſt), venena, electricitas, concutio violenta et animi perturbationes graviores; quorum venena frigori ſimiliter agunt, eaque actione alios pariter et apoplexiam finem trahunt. Tres vero poſteriores noxae, cerebrum nimis incitando, nota corporis animati lege, incitationem imminuunt. Quam et alias extinguere poſſe, notae ſunt. Quae incitatio nimis aucta ad ſeſe pari modo, ac vigilia ſomnum, quietem labor inducunt, imminuendam pertinent.

An etiam internae noxae ejuſdem generis ſint, deinceps inquirendum eſt. Tales eſſe haud dubium eſt. Ita, ſi epilepſia, ſi hyſteria, ſi exanthematum repulſio, aut colica pictonum in apoplexiam pro tempore deſinit, quod haud raro fit; id haud facile compreſſioni tribui poteſt. Quod efficiens noxa, in genus nervoſum agere, multis rebus apparet. Neque, ſi arthritis atonica in apoplexiam tranſit, (quod, quamvis parum medicis et pathologis animadverſum, aliquando tamen incidit), ea res compreſſione omnino, incitationis imminutione haud difficile, explicabilis eſt. Imminuta incitatio, quae ſub exiguo tumore aut

paululo humoris effuſo incidere reperta eſt, non huc pertinet; ſed eo, ubi de compreſſione, ab his cauſis exorta, ſeorſim agitur.

Hae poteſtates ſunt, quae, in corpus medullare recta agendo, apoplexiam aut paralyſin inferunt, tanto magis anquirendae, quanto ſubtilius et fallente magis impetu invadant, et ſaepe prius non morbum ſolum, quam detegantur, ſed mortem quoque inferant. Omnes in humorem nervoſum agunt, eumque ita afficiunt, ut incitationem ſuſpendant deleantve. Sed,

Ut vitiatum quoque firmum nervoſum, nempe cerebri corpus, ad apoplexiam inferendam pertinere dictum eſt, ita quo modo ſubtilius vitietur, haud clare cernitur. Craſſius aut tenuius, denſius laxiuſve, eſſe, aut colore variare poteſt. Laxius ubi, ut in pueritia, aut rigidius, ut in ſenectute, eſt; ita minus incitationi vegetae aptum videmus. Hoc maniae forſan, illud amentiae ſtatui reſpondet. Sed neque, quo modo, neque quibus noxis ſtatus apoplecticus ſic inferatur, recte comprehenditur. Quod tamen facere vis externa, non comprimendo, ut mox ſub capite comprimentium cernetur, ſed laedendo, auctus ſanguinis impetus, ſtimulantia et acria, in cerebro continui ſolutionem dando, facile intelliguntur. Hae ſunt poteſtates in genus nervoſum recta agentes.

Eventu

Eventu in genus nervoſum, rectaque in ſanguiferum, agunt omnia quae cerebrum comprimunt. Comprimunt cerebrum, humoris in cerebri vaſis, undeunde orta, abundantia, vis externa alienave, cerebro incumbentia, durae matris aliarumve cerebri membranarum tumores, poſtremo ſanguinis aut ſeri effuſio.

Quod ad horum primum attinet; vaſa cerebri certe humoris, quem ferunt, abundantia variant; eoque hinc cerebri corpus premi periclitatur. Verum, dum res vera certa eſt, cum tamen in magna abundantia ſaepe non, et ſine abundantia ſaepe oriatur apoplexia, ita, quando haec oritur, an ab abundantia ſit, ambigi ſaepe poteſt. Haec abundantia comprimendo agit, ſed non ita ut exiſtimatum eſt. Humor nervoſus, a cujus motu, quem incitationem dicimus, omnes corporis actiones, omnes ſenſus et motus omnes pendent, non a ſanguine ſecernitur, neque ab arteriis nervi continuantur. Nam eam rationem neque res vera ulla certior firmavit, neque rationis ſimilitudo pro eo facit. Nullus enim humor inelaſticus poteſt, cogitatione velocius, ab extremis ad cerebrum, et hinc ad eadem aut alia extrema, percurrere. Sed elaſtici facile poſſunt taleſque natura agnoſcit. Cujuſmodi magneticus et electricus

cus ſunt. Unde in animalibus ſubtilem humorem inelaſticum, qui non in nervis, ut cavis, perfluit, ſed ſupra circaque eos, et in foraminibus eorum, promanat, ſubeſſe, actionum animalium mira ratio ſuadet. Secernitur quidem ad alendum corpus humor, ſed non per nervos. Is ab extremis arteriis ſecretus, nervis tantum filtrationis more, eo, quo applicandus eſt, deducitur. Abundantia igitur in vaſis ſanguiferis, non corpus medullare, tanquam vaſculare, ab arteriis continuatum, eoque repletionis capax, implet et implendo comprimit; ſed craſſum cerebri corpus, ut pariter medullari, pariter corticali, parte conſtans, comprimendo. Cum enim huic et generi ſanguifero ſui utrique fines ſint, ita, ſi hoc plus ſolito ſpatii occupat, ut ſpatium illi neceſſarium imminuatur, id eſt, comprimatur, neceſſe eſt. Abundantia igitur ſanguinea partem corticalem, perque hanc medullarem, comprimendo agit. Quam rationem, quae confirment, res verae non deſunt. Ita, ſublata parte cranii, digitus premens ſtuporem apoplecticum intulit *. In quodam, ſymptomatis hydropicis ſteatomate, aortam comprimente, laborante, cui vultus rubores et alia plenitudinis ſigna

* Cull. Prael. de Apoplex.

ſigna erant, quoties caput vel paulifper inclinatum eſt, brevis acceſſio apoplectica incidebat *. Quod ideo fit, quia, inclinato capite, ſanguis in arteriis percitatur, in venis tardatur. Quam cauſam ſaepius ſubeſſe, acceſſiones breves, in ſalutem terminatae, quae, a gravioribus cauſis, et pernicialem morbum inferentibus, mox memorandis, et nominatim ab effuſione, eſſe non poſſunt, argumento ſunt.

Si igitur non ab effuſione hic caſus eſt, a diſtentione ſit neceſſe eſt. Sed, cum majora vaſa ſola diſtenta vix totam nervorum originem comprimere poſſe putanda ſint, nec arteriae in cavos nervos continuentur, hiſve ſecretio, motum et ſenſum continens, peragatur; tamen, quia alendo corpori dicata ſecretio ab extremis arteriis peracta, cujus effectus per nervos ratione dicta applicatur, non deeſt; ideo, quae hanc peragunt, arteriolae extremae ad corpus medullare penetrare, originem nervorum attingere, eoque, diſtentae, hanc in omnibus punctis comprimere, exiſtimandae ſunt.

Atque haec noxa intra vaſa conſiſtit.

Alia

* Cull. Prael. de Apoplex.

Alia comprimentia extra vaſa agunt. Ex quibus ad vim externam pertinent extrinſecus vi adacta inſtrumenta vulnifica, ad corpora aliena ſpectant, ‘ licet non a corpore, ab hoc loco tamen aliena, cranii fragmina, forte intropreſſa, ipſumve hoc intus quacunque prominens, ſcilicet, varie exoſtoſium, nodorum, aut tophorum, quae dicuntur, forma excreſcens.’ Huc omnes ii humores, qui non vaſis effuſi ſint, ſi qui ſint, ut pus aërve, pertinent.

‘ Tumores,’ qui tertio loco memorati ſunt, durae matris aliarumve cerebri ‘ membranarum, item hae vaſave, praecipue ubi falcem efformant, in naturam oſſeam verſa, tum concreta quaedam, potiſſimum in glandula pineali;’ denique, ‘ milii ſeminibus conſimilia corpora; poſtremo, tumores ſcirrhoſi, qui intra cranium ſaepe deprehenduntur:’ Haec omnia poteſtatum nocentium, et apoplexiam excitantium, in numero ſunt, eodemque, quo poteſtates jam expoſitae, modo, nempe comprimendo, agunt. Quae tamen eo minus interſunt, quod neque ſignis externis cognoſci poſſunt, neque, ſi poſſent, remedia recipiunt.

Noviſſima compreſſionis cauſa effuſio eſt. Quae humorum, ſupra relatorum, modo in ſummum cerebrum,

rebrum, modo inter ejus membranas, modo in piam matrem, modo in ventriculos, modo in cerebri baſin, incidit. Cumque aut ſeroſa ſanguinis pars, aut ipſe hic integer omnibuſque ſui partibus, effundatur, utriuſvis effuſionem vel ruptura vel dilatatio vaſorum facere ita poſſunt, ut haec rarius ſanguinem, illa ſaepius eum, et rarius partem ſeroſam, effundant. Ad

Sanguinem effundendum pertinent omnia, quae in arterias recta agentia, eum ſupra modum percitant: Cujuſmodi eſſe poſſunt vis externa, contuſio aut concuſſio, exercitatio vehemens, aut violentae animi affectiones, qualis ira eſt. Eodemque ſpectat ſanguinis in venis reditus impeditus. Hunc nonnulli regurgitatione in venis ad horum rupturam agere exiſtimarunt. Verum idem, ſanguinis ex arteriolis extremis in venas extremas tranſitu per obſtaculum venoſum impedito, verſo in exhalantes impetu, harum actione ſic adaucta, quod celebre molimen haemorrhagicum eſt, eque iiſdem, vel dilatatis vel perruptis, effuſo ſanguine, fieri, quanto ſimplicius, tanto veriſimilius eſt.

Ad ſerum effundendum eadem, quae ſanguinem, minore gradu, et, prae caeteris, ſanguinis in venis reditus impeditus, ſpectant. Hoc, ut in altero caſu, modo memorato, in arteriolas exhalantes

lantes impetus vertitur. Quibus diſtentis ſic diductiſque, ſeroſitas, quae vaporis forma exhalatur, plus ſolito, vel eadem etiam ſub ſua forma, vel quandoque forſan ſerum ipſum, ſeu illa diſſoluto glutine juncta, ejiciuntur.

Qui abſorptionem per venas fieri olim, nondum nota generis lymphatici natura, crediderunt; quique nunc quoque, quod nulla in capite lymphatica viſa ſunt, ideo ea deeſſe exiſtimant, ii hanc humoris ſeroſae effuſae cauſam, nempe ſanguinem in venis retardatum, aliter agere, ſcilicet, abſorptionem prohibendo, et hac rationem humorem effuſum cumulando, judicant. Quae maximi viri Culleni, in hac re anatomica Hallerum ſecuti, opinio eſt. Quam tamen, ut et pathologicam rationem, inde deductam, eo minus recipiendam arbitror, quod rei anatomicae peritiſſimus et experientiſſimus vir Monro, alter noſtrorum in academia Edinenſi praeceptorum, tam rebus quibuſdam veri veriſimillimis, quam rationis ſimilitudine adductus, quae in omnibus aliis corporis partibus manifeſte vaſa lymphatica ſunt, ea ſoli capiti non deeſſe, contendit. Rejicienda igitur haec apoplexiae cauſa eſt.

Quod ad compreſſionem, tumoribus aut effuſione factam, et apoplexiam aut paralyſin facientem, attinet;

attinet; aliquando tumor tam exiguus eſt, et effuſio tam parca, ut iis totum cerebri corpus minime comprimi, univerſa nervorum origo minime affici, poſſit; quorum tamen effectus ſit motus voluntarius ubique fere extinctus. Quae compreſſio, cum minime communis ſit, ita parti propria eſſe poteſt, ut, vicinum magnum vas afficiens, ad omnia partis primum, dein, per regurgitationem, ad omnia totius cerebri, communicetur. Certe, ſi unum aut alterum ſanguinis effuſi cochlear, ut apud Morgagnium videre eſt, morbum fecit, id aliter explicabile non eſt.

Altera effuſionis, eam facientis, origo arteriarum extremarum relaxatio eſt. Quae, ut in aliis corporis tractibus, ſine ſanguinis venoſi reditu ad cor impedito, et citra cauſas arteriarum actionem recta augentes, hydropem, ita hic quoque, efficere credenda eſt. Quin ſola ſaepe haec, ut poſt febrem intermittentem, quae relaxationem ſaepe poſt ſe relinquit, hydropem gignere nota eſt, diatheſis hydropicae nomine celebrata.

Quarta effuſionis, comprimendo apoplexiam creantis, cauſa eſt ſeroſitatis in vaſis abundantia. Abſque enim cauſis, modo relatis, ſeroſitas ubique vaſorum abundans, eoque cum glutine et rubris globulis, (quorum illud eam tantummodo

intra certum modum impeditam retinere poteſt), minus exacta diffuſione coiens, ad aquoſarum ſecretionum vias, ipſa aquoſa, undique diffluit, et ſic praeter naturam effunditur. Huic hydropici, chloroſin comitantes, tumores, et ex iſchuria renali orta apoplexia, tribuenda videntur. Quorum hoc in caſu urina retenta ſeroſitatis in univerſis vaſis abundantiam dat, et ſic, quam ob cauſam neſcio, ad arteriolas in cerebro exhalantes prae reliquis nimium onus vertens *, gignit apoplexiam.

Hae apoplexiae cauſae occaſionales, ſeu poteſtates nocentes, comprimendo agentes ſunt. Quarum ſola fere humoris in cerebri vaſis abundantia medicabilem morbum; reliquae aut immedicabilem, ut violentiae effectus plerumque, ſemperque tumores, aut exitio futurum, ut effuſionis ſpecies, creant. Quod, ſi quando tollitur ea, quam vis externa fecit, apoplexia, id manu ſola fit, chirurgiſque ideo reliquendum. Sed, quoniam, quocunque gradu ſic morbum, non ſemper inferunt, et, ſine certa cerebri conditione, aut nullum,

* Cullenus, de apoplexia in praelect. ſuis agens, quatuor iſchuriae renalis caſus ſolos vidit, omnes in apoplexiam deſiiſſe.

nullum, aut alios edunt; ideo, ad juſtas apoplexiae cauſas, ſeu, potiore illuſtris Gaubii ſermone, principia eruenda, quae haec conditio ſeu apoplexiae ſeminium ſit, deinceps anquirendum.

SEMINIUM.

In ſeminii doctrina tradenda poteſtas nocens, quam potiſſimum reſpicimus, compreſſio eſt. In genus enim nervoſum recta agentia obſcurius id faciunt, quam ut alioquin ea, niſi tanquam ſimplicia principia, ut ſaepe vere ſunt, conſideres. Sed, ubi compreſſio poteſtas nocens eſt, tum ei propria corporis conditio, ſeu ſeminium, reſpondet. Id autem congeſtio venoſa eſt.

CONGESTIO VENOSA.

Quae quo modo morboſa noceat, priuſquam dicatur, quis ſanguinis venoſi naturalis ſtatus ſit exponatur. Ratione habita vaſorum plenitudine, aetas humana in duo tempora dividitur; alterum a die natali ad trigeſimum quintum fere annum, al-

terum

terum ab hoc ad vitae finem, pertinentia. Primo tempore, ut ex Cliftoni Wintringhami, Equitis et medici Angli, experimentis patet, venae denſiores et firmiores, arteriae rariores et laxiores, ſunt. Hinc hae, quam illae, ſanguinis impetui, qui idem eſt, magis cedentes, plus hujus capiunt. Quae plethora arterioſa dici poteſt et dicitur, et cauſa corporis incrementi fit. Utque corporis partes in neceſſarios quoſdam uſus ordine quodam explicantur perficiunturve; ita cerebrum eo, quod actio ejus univerſis aliis neceſſaria eſt, ante omnia perficiendum eſt. Ob quam cauſam, dum communis plethora arterioſa ubique viget, haec in ramis aortae, caput adeuntibus, paulo exquiſitior eſt. Cujus exceſſus epiſtaxis eſt. Dein ad genitalia, in utroque ſexu, neceſſaria ſpeciei procreandae inſtrumenta, maximeque varia uterina, explicanda, vertitur a ſuperioribus ad inferiores aortae ramos, eoſque prae caeteris, quae has partes adeunt, plethora localis obtinet. Quo perfecto munere, quem in uſum neſcio, in arteriam pulmonalem plethora inclinatur. Unde, ſi thorax forte anguſtior juſto eſt, et nimia forte plethora, haemoptyſis, et ſi ejus ſeminium, nempe tubercula pulmonum, ſubeſt, phthiſis pulmonalis, naſcentur. Cauſa vero uniuſcujuſque harum localium eadem,

dem, quae communis plethorae, eſt, ſcilicet, vaſorum, quorum eſt, ſanguinis, qui idem eſt, impetui cedens, laxitas. Cauſaque uniuſcujuſque, ſuo tempore ſolutae, eſt acquiſita per magnam vaſorum actionem, his demum denſitas, impetui dein reſiſtens. Quam igitur denſitatem cum univerſae arteriae, ſuo quaeque ordine, circa id tempus quod dictum eſt, conſecutae ſunt, jamque per validam ſuam actionem, per tantum temporis exercitae, denſiores tandem venis evaſerunt, in his demum vertitur abundantia. Quae primo quoque tempore in venas, jecur et venae portarum truncum petentes, haemorrhoidales dictas, incidit; propterea quod hae, recta aſcendentes, diſtenſiliores, muſculorum vicinorum actione non preſſae, valvulis carent. Fitque haec plethora venoſa localis. Quae, immodica magis facta, haemorrhoidem facit. Cui dein, provectiore aetate, in vaſis capitis plethora ſuccedit. Quae hic maxime fit, quia multa hic ſanguinis per venas reditum, etiam in ſanitate, retardant. Ea ſunt ſanguinis ab extremis venis in ſinus, contra ſolitum curſum transfuſio, vicinorum muſculorum actio nulla, nullae venis inditae valvulae aut muſculorum extra cranium actio, preſſione ſanguinem percitans. Qui ſtatus tamen naturalis, cum nihil

praeter

praeter naturam, nulla conditio morboſa, intus eſt, ſine morbo perfertur.

Verum ejus effectus tum demum morboſus fit, ſi ad eum ſeminium intus accedit. Hujuſmodi ſunt capitis magnitudo, figura quaedam inſolita, item cervicis brevitas. Nam cum, quo grandius caput eſt, eo plus ſanguinis quo repleatur ad id per arterias deferatur, ideo plus pro ratione in venas conjicietur, eaeque pleniores, quam reliquae corporis, pro ratione magis laborabunt. Incommoda autem capitis figura, qualis ea eſt, qua id varie prominet ad ſanguinis per venas reditum impediendum, aliquid certe poteſt. Denique, cervicis, cui una vertebra defuiſſe dicitur, brevitas eodem pertinet; ſiquidem ſic, quo magis ea flectitur, eo unumquodque flexae punctum a recto magis decedit. Qua poſitura ſanguis per arterias aſcendens non, quia nulla minus, ſed quam recta, ei obſtat per venas, plane tardabitur, cum omnis a recto decedens cervicis ſtatus, venas jugulares comprimere periclitetur. Quas res, ad ſeminium apoplecticum dandum, valere non ratio ſola, ſed res vera et certa, confirmat: Quippe enim tale plerumque caput et cervicem apoplecticorum eſſe, cui non notum et exploratum eſt?

Poſtremo,

Poſtremo, cordis et pulmonum impedimenta, cum ſeminium, jam relatum, intus eſt, id augebunt; ſi abeſt, ut principium abſolutum, agentia, aut apoplexiam aut aliquem alium capitis morbum facere periclitabuntur.

Horum in numero polypi cordis aut majorum circa id vaſorum, quales toties inciſis cadaveribus deprehenduntur, ſunt habendi. Sed hic monito in animum tibi veniat, quod obſervationum de cadaveribus in fine datum eſt, ne effecta pro cauſis temere, quod multi fecerunt, apprehendas. Nam, licet longe maximo in numero inciſionum polypi in corde veniſque et arteriis ei proximis, ſcrutanti medico in conſpectum dentur, tamen, ut ex evidentibus manente vita ſignis credere licet, ii non ante extiterunt, tantumque in luctu extremo et articulo mortis, haerente inter quietis initia vaſis ſanguine, concreſcere inceperant. Verum, ut iidem aliquando quoque ante fuiſſe, eadem ſignorum indicio fatendi ſunt; ita

Alia quoque ibidem impedimenta pari modo, ac illi, cerebrum adficiunt, et effuſionis cauſa fiunt. Hujuſmodi ſunt omnia, quae alias hydropem, et, prae caeteris ejus ſpeciebus, hydrothoracem, ſanguinis venoſi reditu impediendo, faciunt, ut tumores, maximeque ſchirroſi, verſave in

offeam

oſſeam naturam vaſa in corde perve pulmones. His, in dextro ventriculo cordis, ſanguis pari modo, ac in ſpiritu emittendo fit, ſed magis et aſſidue impeditus, ſimilem quoque affectum, nempe ut venoſi a cerebro reditum impediat, edit; quam rem non ſolum ſpirandi nota nunc ratio, ſed et certa experimenta, de induſtria in aliis animalibus, caſuque in homine, inſtituta, confirmant. Hinc orta congeſtio, ſi firma firmiora paulo et denſiora ſunt, et ſi alioquin ſeminium apoplecticum, id eſt, diatheſis haemorrhagica, ſubeſt, molimen haemorrhagicum in cerebro, dein effuſionem, creabit; ſin laxiora firma et diatheſis hydropica ſubſunt, hydropem ibidem gignet. Qui apoplexia hydropica ut dici poteſt, ita apoplexia vera et idiopathica non eſt; ſi quidem ſine diatheſi apoplectica vera, ſine vero ſeminio, eſt, et in diatheſi hydropica conſiſtit. Adeo autem illa, nempe activus vaſorum ſtatus, non reſolutus, apoplexiae neceſſarius eſt, adeoque in molimine haemorrhagico poſitus, ut ſub eo Hoffmannus omnem apoplexiam comprehenderit. Qui tamen, ſi ſemper haemorrhagiam ipſam ſequi judicaverit, nimis verum intendit. Finitis omnibus aliis ad apoplexiam attinentibus ſermonis partibus, ad judicium eventus et curationem tranſeundum eſt.

PROG-

PROGNOSIS.

Saepe lethalis apoplexia eſt, maxime, ſi ad juſtam acceſſionem perventum eſt. Et, ubi haec incidit, poſtque ſalus redit, id naturae magis vi, quam artis auxilio, efficitur. Nec ſaepius iteratae acceſſiones in ſalutem tranſire, epilepſiae et quarundam aliarum nervoſium more, ſolent. Raro quiſquam tertiae ſupereſt. Quinetiam pro principiorum genere et natura periculum eſt. Quorum poſt aliqua, ut inflicta vulnera, magiſque intra cranium tumores, maxime effuſionem, exitio morbus eſt: Alia magis ambigua eventu ſunt, ut genus norvoſum recta officientia; quorum pleraque, liberius admota, ſaepe perniciem, ſemper periculum, adferunt; ex iiſdem quaedam, pro magnitudine ſua, meliorem aut ſecus eventum denunciant. Quin et plethora venoſa, cum ea ſimplicior offenſae caput eſt, licet maxime in manu medici eſſe videatur, non ſine formidine eſt. Cujus, ante effectum hujus mox venturi, ſignum frequens ſanguinis ſtillicidium, raro cuiquam aetate provectiore incidit, quin aut apo-

plexia aut paralyſis mox eum excipiat *. Uno verbo, cum principia, ſaepe ipſa obſcura et dignotu difficilia, eo ſaepe anceps pariter judicium eventus praebeant, pro acceſſionis gravitate periculum fore, facilioremque morbum prohibitu quam ſublatu eſſe, dicendum eſt.

CURATIO.

Curatio igitur duplex hic requiritur, altera ad prohibendam, altera ad tollendam apoplexiam. Rurſus prohibens curatio duplex eſt, quae primo morbi adventui, et quae ejus, poſtquam advenit, futuris acceſſionibus, occurrit. Cumque, ut, ex ſupra propoſitis, ſatis nunc, opinor, patet, duplex quoque apoplexiae caſus ſit, alter a compreſſione pendens, alter in incitatione recta imminuta, ſeu collapſu, poſitus; ita, ex iis ab eorum primo, et a curatione prohibente, eaque hujus parte, quae primo morbi adventui occurrit, initium faciam.

Primo morbi adventui occurrendi conſilium eſt, omnia, quae ſanguinis in cerebri vaſis copi-

* Culleni haec obſervatio eſt.

am cum impetu augent imminuere. Eoque pariter implentia corpus et ſtimulantia fugienda ſunt. Eodem enim pertinet replere vaſa et horum actionem augere. Quoniam enim in molimine haemorrhagico morbus conſiſtit, ad id excitandum aeque valebit quicquid nimiam vaſorum actionem facit, ac copia iis ingeſta; quia aucta vaſorum actio in iis copiam protinus auget. Nec refert vera copia ſit, ſeu plethora, quae dicitur, ad copiam, an idem humoris ſpatii in vaſis plus, quod plethora ad molem nuncupatur, occupet, ac proinde calor, ſanguinem rariorem facturus, vitandus ſit. Unde facile videre eſt, non remedia, ſed adminiſtrationem antiphlogiſticam, hic requiri. In hac adminiſtratione plethoram venoſam praecipue et ſolum fere in animo medentis eſſe, inque eam illam potiſſimum agere manifeſtum eſt; nam, quod ad offenſas capitis, ſupra in principiorum numero relatas, attinet, vel minimam earum vitandam dixiſſe uno verbo ſatis eſt. Tumores in poteſtate noſtra non ſunt. A propoſitoque praeſente aliena eſt relaxationis arteriarum ratio; quippe quae non neuroſin, ſed cachexiam, et non apoplexiam juſtam legitimamque, ſed hydropis ſpeciem, creet. Non igitur hic de

de ea, nec uſquam niſi illuſtrandi cauſa, verba fi-ent. De apoplexiae ſeminio ſolo hic ſermo eſt. Cujus igitur externis ſignis, capitis magnitudine, cervicis brevitate, corpore pleno, vultu florente et rubente, cum labes intus eſſe, in qua periculum morbi poſitum eſt, praeſciri poteſt, (et haud difficile ſaepe poteſt, certiuſque etiam hoc, ſi quem ejuſdem familiae morbus ante afficerit), tum, ad varia praecepta, quae adminiſtrationem antiphlogiſticam dirigunt, quo maturius minuſque provecta aetate decurritur, eo certius periculum omne avertitur. Quod tamen ita eſſe videtur, ut omnes hujus adminiſtrationis partes aeque ad rem non ſint, delectus habendus, et quaedam ejuſdem partes reliquis anteponendae. Ex uſu ſenſuum orta irritamenta, quae plurimum in febribus, partimque in certis phlegmaſiis, cum cura fugienda ſunt, hic, quia non nocent, non ſunt anxie cavenda. Ex noxis quas motus infert, ſola nimia eoque brevior neceſſario, et inconſtantior, quia continuari non poteſt, quippe quae, perſpirationis ſudorem ſequente ſuppreſſione vel imminutione, ad corpus replendum non attenuandum pertineat, metuenda eſt, et ante omnia conſtantior et lenior, quae maxime aequalem et plenam perſpirationem ſervat, utenda. Quae lex non menſem,

menſem, non annum, ſed vitae ſpatium, ſervanda eſt. Ex ſenſibus internis qui dicuntur, praecipue ad rem attinet cogitatio. Quae nimia et intenta, ut noxa, et ibi praecipue, ubi morbi ſedes futura metuitur, debilitans, cavenda eſt; eoque magis, quod non tam in ſola plethora, quam in hac tamen cum debilitate conjuncta, ſeminium conſtat. Cujus rei haec explicatio eſt. Plethora, ſive arterioſa, ſive venoſa, debilitat, tonumque imminuit. Nam, quamvis vaſorum tenſio horum tonum facit, nimia tamen, fibrillas muſculares ultra modum diſtrahendo, eundem tonum, praeſertim longior, tandem tamen imminuit. Hinc plenum habitum ex otio et victus copia habentes nunquam tam robuſti ſunt, quam parci et exerciti; ſed, ſi id plethora etiam arterioſa, multa magis venoſa, facit; cum, ob eandem cauſam, (nam ſanguinis ex arteriarum in venarum fines tranſitu impediendo, arterioſam quaſi plethoram gignit), tum eo tempore, quo arteriarum cordiſque actio languidior eſſe incipit, incidens, debilitata vaſa obruere periclitando. Debilitatem cum plethora ſeminium apoplexiae facere, hoc patet, quod, licet ante aetatem provectam, maximeque florente adhuc hac et vigente robore, multis tempeſtatibus ſanguis in arteriis percitatus, pari cerebrum copia, ac, cum poſtea mor-

bus

bus incidit, repleat; et inde quoque morbi quandoque naſcantur; raro tamen tum, ſemperque fere diu poſt, cum manifeſta jam debilitas eſt, incidere ille ſolet, quodque multi, pariter ac apoplectici, pleni, et externis etiam hujus ſeminii ſignis non carentes, ſed non debiles, ſenes morbum plane fugiunt. Et ſimilis arthritidis, in plethora quoque cum debilitate poſitae, ratio eſt. Cum igitur debilis hoc tempore habitus ſit, et ea debilitas plethora augeatur; ita omnia multum debilitantia, et in iis cogitatio nimia, vitanda ſunt, et plethorae remedia ita adminiſtranda, ut, prout provehatur magis aetas, eoque creſcat debilitas, exercitatio, ne nimis exhauriat, imminuatur, nec tam exquiſita parſimonia victus ſit.

Caeterum victus, qui lautus et largus, una cum quiete, jam memorata, tota plethorae cauſa eſt, parcius adhibendus eſt; maximeque, ineunte vita, quo tempore nullum debilitatis et atoniae periculum eſt: Cujus deinde paulo major uſque, quo creſcant majus anni, vireſque decreſcant, indulgentia non nocebit; ſi quidem, ut modo dictum eſt, non exhauriendus et debilitandus homo, ſed, ne humoribus abundet, conandum. Satiſque plerumque erit, una cum ſupra praeſcripta exercitatione, carne, quae ſola fere alimenti alen-

tior

tior justo pars eſt, parcius, ſemelque ſic, non bis, die uti, et reliquae ciborum materiae uſui, ne in hac copia, quod in carne proprietas, id plenitudinis praeſtet, aliquantum temporare: Cui mediocritati per omnem vitam, quam ſummae inediae ſed breviori, confidere erit conſultius. Poſtremo, alvi ratio habenda eſt. Nam, ut in omni capitis plenitudine aut hujus periculo, haec nunquam non alvi duritie augentur; ita, ſive ad illam imminuendam, ſeu hoc prohibendum, quam ejuſdem mollities, nihil efficacius. Cumque in praeſente conſilio prohibenda potius plenitudo ſit, ita alvum purgantia, quae plerumque pro tempore tantum purgant, mox duriorem relictura, non utenda, potiuſque materiae victus, et alii corporis adminiſtrationi, res credenda. Cui rei parcior carnis, jam praeceptus, liberior materiae, e plantarum genere paratae, uſus, ſub forma humida, et poſt pleniſſimum cibum exercitationis pars major, conveniunt.

Hae adminiſtrationis antiphlogiſticae partes ſunt prohibendo apoplexiae ſeminio accommodatae. Quas reſpicientia praecepta ita ſervanda ſunt, ut media quaſi luxui cum quiete et parcae nimis duraeque vitae rationi via, quae alioquin homini aptiſſima eſt, eique voluptatis, cujus capax maxime

xime ejus natura eſt, ſatis accommodata, teneatur. Ut ad ſecundam curationis partem tranſeam;

Ubi ſemel morbus incidit, ut jure altera acceſſio, cumque ea aut ſaltem tertia, mors extimeſcatur; ſi ſeminii apoplexiae, a compreſſione pendentis, ſeu haemorrhagicae Hoffmannianae, de quibus in prophylaxi actum eſt, ſigna apparent; ut certum ſit, non hydropicam eſſe, cujus diatheſis diverſa, et ſi attentius obſerves, non dijudicatu difficilis eſt; tum, ad alteri acceſſioni occurrendum, ſanguis detrahendus eſt. Neque, ut nonnulli medici volunt, parca, exempli ergo, ad uncias viii. ſed dupli, ut minimi, immo tripli, aut etiam quadrupli, † detractio eſſe debet. Incidi vero arteriam temporis quibuſdam viſum eſt. Qua tamen haud paulo potior vena jugularis, quae incidatur, uſu comperta eſt; quippe cujus inciſio multis, quae arteriae inciſionem premunt, incommodis careat, et commoda quaedam, quibus illa caret, habeat. Quorum commodorum haud minimum eſt, quod ſanguis tum copioſius, tum citius, tum certius, ea educi poteſt. Neque, ob has ipſas cauſas, non arteriotomiae, brachii, cum ad venam jugularem aditus minus patet, inciſa

vena

† Cullenus aliquot libras cum fructu detractas vidit.

vena praeſtat. Praeterque haec, rejicienda detractio e tempore eſt, quia locus, in quo veſicatorum imponi uſus requirit, vinculis, arteriae inciſae comprimendae neceſſariis, occupatur.

Licet autem nihil ab hoc conſilio alienum magis ſtimulantibus ſit, quorum omnia genera cane pejus et angue, ut aiunt, cavenda ſunt; tamen a veſicatoriorum ſtimulo, qui per corpus latius non diffunditur, nihil metuendum eſt. Quibus, e contrario, ad auctum in parte ſanguinis impetum imminuendum, et molimen haemorrhagicum componendum, nihil efficacius eſt.

Tertia humorem detrahentia, et ſanguinis detractioni virtute proxima, alvum purgantia ſunt. Quae in omnibus ſummi canalis alimentarii, ſupraque hunc, humoris congeſtionibus, ſive inflammatoriis ſive haemorrhagicis activis, a parte laborante humoris copiam revellendo, magno ſunt auxilio, eoque majori, quo plus humoris auferunt. Neque hic acrium eorum ſtimulus formidini eſſe debet; qui, e contrario, propter imminutam ſenſibilitatem, magnus requiritur, neque ut veſicatoriorum modo dictus eſt, per corpus latius diffunditur. Acria quoque in alvum immiſſa, ut tartarum emeticum, colocyntho conjunctum, conveniunt.

Ubi affectio non apoplexia haemorrhagica eſt, ſed hydropica, eoque diverſi morbi, nempe, hydropis ſymptoma, omnia haec, praeter alvi purgantia, veneno ſunt; contraria, ut tonica et abſorptionem promoventia, remedio. Purgantia alvum humoris ſeroſi copiam auferendo, et abſorptionem augendo, juvant. Atque hic quoque, quae omne in congeſtione poſitum malum, ſive haemorrhagicum, ſive hydropicum, exaſperant, ſtimulantia fugienda ſunt. Quae tamen, ſi ſaepe a medicis in apoplexia tractantur, et aliquando (nam ſaepe male tractantur) etiam prodeſſe comperiuntur, ea res neque idiopathicam a compreſſione apoplexiam, neque hydropis ſymptomaticam, ſed eam, quae in incitatione recta imminuta conſiſtit, ſubeſſe, argumento eſt.

Atonicæ Apoplexiæ Curatio.

Cum compreſſionis fuſius jam explicatae ſigna, item congeſtionis hydropicae, pro certo deſunt, cum nulla cerebro vis illata manifeſte eſt, cumque (nam exiguorum tumorum abſentia nunquam certa eſſe poteſt) tales ſive poteſtates nocentes ſive principia, qualia ſupra expoſita ſunt,

ut

ut venena, fulgor, epilepſia hyſterica, exanthematum repulſio, poſtremo, arthritis, quae ſedando agere nota ſunt, morbo anteceſſerunt; tum diverſum ſtatum internum eſſe et poteſtatem nervoſam ſua origine recta imminutam, ut certum erit; ita

Conſilium medendi erit, poteſtatem nervoſam excitare. Et in hoc demum caſu ſtimulantia erunt remedio. Quod utique non hic attingam; quia hic caſus adhuc in obſcuro eſt, nec tempus ita, ut in paralyſi, longo morbo et deliberationem recipiente, rem ancipitem dijudicare ſinit. Eoque totius hujus rei, quam medici plerumque parum animadverterunt, ad paralyſis tractationem relego.

FINIS.